

Komplexní péče o pacienta s amyotrofickou laterální sklerózou

Lucia Marková

ALSA a Neurologická klinika 1.LF UK a VFN

ALS

- 2/100 000/rok (Evropa), 600 - 800 pacientů v ČR? (nemáme registr pacientů)
- svalová slabost, imobilita
- dysfagie, nutnost sondové výživy
- respirační insuficience + pneumonie - nejčastější příčina úmrtí
- přežití 2-5 let, 50% do 30 m, 20% >5 let (10% >10 let)

ALS

- neexistuje kauzální léčba
- paliativní péče

European Journal of Neurology 2012, **19**: 360–375

doi:10.1111/j.1468-1331.2011.03501.x

EFNS GUIDELINES

EFNS guidelines on the Clinical Management of Amyotrophic Lateral Sclerosis (MALS) – revised report of an EFNS task force

The EFNS Task Force on Diagnosis and Management of Amyotrophic Lateral Sclerosis: Peter M. Andersen^a, Sharon Abrahams^b, Gian D. Borasio^c, Mamede de Carvalho^d, Adriano Chio^e, Philip Van Damme^f, Orla Hardiman^g, Katja Kollweh^h, Karen E. Morrisonⁱ, Susanne Petri^h, Pierre-Francois Pradat^j, Vincenzo Silani^k, Barbara Tomik^l, Maria Wasner^m and Markus Weberⁿ

^aUmeå University, Umeå, Sweden; ^bUniversity of Edinburgh, Edinburgh, UK; ^cCentre Hospitalier Universitaire Vaudois, University of Lausanne, Lausanne, Switzerland; ^dHospital de Santa Maria, Lisbon, Portugal; ^eUniversity of Turin and San Giovanni Hospital, Turin, Italy; ^fUniversity of Leuven and VIB, Leuven, Belgium; ^gTrinity College and Beaumont Hospital, Dublin, Ireland; ^hMedizinische Hochschule Hannover, Germany; ⁱSchool of Clinical and Experimental Medicine, University of Birmingham and Queen Elizabeth Hospital, Birmingham, UK; ^jHôpital de la Salpêtrière, Paris, France; ^kUniversity of Milan Medical School, Milan, Italy; ^lJagiellonian University Medical College, Krakow, Poland; ^mMunich University Hospital, Munich, Germany; and ⁿKantonsspital St Gallen and University Hospital Basel, Basel, Switzerland

Paliativní péče ALS

- sdělení diagnózy
- psychologická podpora
- léčba symptomů
- PEG, tracheostomie
- rozhodnutí na konci života
- terminální fáze a smrt
- pomoc pozůstalým

praktický
lékař

neurolog

sociální
pracovník

logoped

paliativní
tým

fyzioterapeut

nutricionista

lékař
JIP/ARO

ergoterapeut

sestra

psychiatr
psycholog

duchovní

plicní lékař

spánková
laboratoř

neuropsycholog

Multidisciplinary ALS care improves quality of life in patients with ALS

J.P. Van den Berg, MD; S. Kalmijn, MD, PhD; E. Lindeman, MD, PhD; J.H. Veldink, MD, PhD;
M. de Visser, MD, PhD; M.M. Van der Graaff, MD; J.H.J. Wokke, MD, PhD;
and L.H. Van den Berg, MD, PhD

A multidisciplinary clinic approach improves survival in ALS: a comparative study of ALS in Ireland and Northern Ireland

James Rooney,¹ Susan Byrne,¹ Mark Heverin,¹ Katy Tobin,¹ Alison Dick,²
Colette Donaghy,² Orla Hardiman¹

Respirační funkce

- nezáleží na stupni progresse nemoci
- symptomy respirační insuficience a noční hypoventilace
- dyspnoe, orthopnoe, obtížné odkašlávání a zahlenění
- neosvěžující fragmentovaný spánek, živé sny, nykturie, ranní cefalea, únava, porucha soustředění, paměti, anorexie, apatie

Respirační funkce

- tachypnoe, používání pomocných dýchacích svalů (krku), snížení pohybů hrudníku, paradoxní pohyb břicha, slabý kašel, pocení, tachykardie, ranní zmatenost, halucinace, hubnutí
- testy (spirometrie - FVC vleže, SNIP, MIP, limitovaná polysomnografie, ranní pCO₂, noční kapnometrie)
- interval 3-6 měsíců, individuálně

➤ Effects of non-invasive ventilation on survival and quality of life in patients with amyotrophic lateral sclerosis: a randomised controlled trial

Stephen C Bourke, Mark Tomlinson, Tim L Williams, Robert E Bullock, Pamela J Shaw, G John Gibson

Lancet Neurol 2006; 5: 140-47

- prodloužení přežití o 205 dnů (x těžce bulbární pacienti)
  - zvýšení kvality života (více energie, zmírnění dušnosti, denní spavosti, deprese, problémů s koncentrací, zlepšení kvality spánku)
-
- compliance 40-60% (včasné zahájení, mladší věk, zachovány funkce HKK, orthopnoe)
  - non-compliance (bulbární pacienti, kognitivní deficit)

BiPAP

Indikační kritéria pro domácí neinvazivní ventilační podporu (NIV)

M. Honnerová, D. Kemlink, J. Lněnička, K. Šonka, J. Vyskočilová

2.3 Neuromuskulární onemocnění

Tato skupina zahrnuje širokou škálu onemocnění, z nichž nejčastěji jsou spojeny s ventilačním selháním amyotrofická laterální skleróza, Duchennova svalová dystrofie, myasthenia gravis, spinální svalová atrofie a poúrazová či poinfekční poškození CNS.

Při symptomech chronické ventilační insuficience a omezení kvality života musí být splněno alespoň jedno z kritérií:

1. Chronická denní hyperkapnie s $\text{PaCO}_2 \geq 6,0$ kPa
2. Noční hyperkapnie s $\text{PaCO}_2 \geq 6,5$ kPa prokázaná vyšetřením krevních plynů bezprostředně po probuzení
3. Normokapnie ve dne s vzestupem PTcCO_2 o $\geq 1,3$ kPa v noci prokázaným transkutánní kapnometrií
4. Více než tři závažné infekce dolních cest dýchacích za rok
5. $\text{AHI} > 10$ a $\text{ODI} > 4$

Doporučené nastavení: základní nastavení IPAP/EPAP 10/5 mbar s titrací k dosažení dechového objemu 5-7ml/kg ideální tělesné hmotnosti. Zvyšovat IPAP o 2 mbar při hyperkapnii, zvyšovat IPAP i EPAP o 2 mbar při hypoxémii. Maximum IPAP 20-25 mbar, maximum EPAP 10-15 mbar. Záložní dechová frekvence 12-16 dechů/min.

Respirační funkce

- dýchací cesty – sliny, hlen – dysfagie, nemožnost odkašlat, infekce – mukolytika (+bronchodilatancia), odsávačka, cough assist (PCF <155 l/min)
- respirační fyzioterapie!

CoughAssist

ORIGINAL ARTICLE

Respiratory exercise in amyotrophic lateral sclerosis

SUSANA PINTO¹, MICHAEL SWASH^{1,2} & MAMEDE DE CARVALHO^{1,3}

¹*Neuromuscular Unit, Institute of Molecular Medicine, Faculty of Lisbon, Portugal,* ²*Department of Neurology, Royal London Hospital, Queen Mary School of Medicine, University of London, London, UK, and* ³*Department of Neurosciences, Hospital de Santa Maria, Lisbon, Portugal*

Respirační infekce

- stagnace hlenu
- dušnost, zvýšená tvorba, zabarveného hlenu
- PL (rtg plic)
- antibiotika
- kašlací asistent (CoughAssist)
- mukolytika! (NAC 200-400mg 3xd)
- bronchodilatancia (Ventolin...), nebulizace

Respirační infekce

- respirační funkce (fyzioterapie, NIV)
- CoughAssist
- očkování – pneumokok, chřipka
- X kouření
- dobrá výživa

Tracheostomie a UPV

- preference domácí UPV před institucionalizovanou
- locked-in syndrom, ukončení ventilace, rozvoj kognitivní poruchy, pečovatele
- volba na pacientovi (x „sociální statut diagnózy“)

Tracheostomie a UPV

- **respektovat přání pacienta** (život prodlužující intervence – NIV, PEG, tracheostomie)
- institut **dříve vysloveného přání** od 2001
- neintubovat v případě respiračního selhání a nezahajovat umělou plicní ventilaci, RZP
- limity DVP - sepsáním řešení otázky končí, adaptace na nemoc, wait-and-see“ strategie, obtížné sumarizovat v dokumentu

Tracheostomie a UPV

- **advance care planning** - širší koncept, pokračující diskuse o hodnotách, preferencích a cílech, jsou aktuálnější
- s pacientem v předstihu mluvit o možnostech respirační podpory, end-of-life issues (umírání kde, jak... existence paliativní sedace), ověřovat
- potíže – selhává komunikace, kognitivní deficit (nejsme schopni vždy odhalit)

